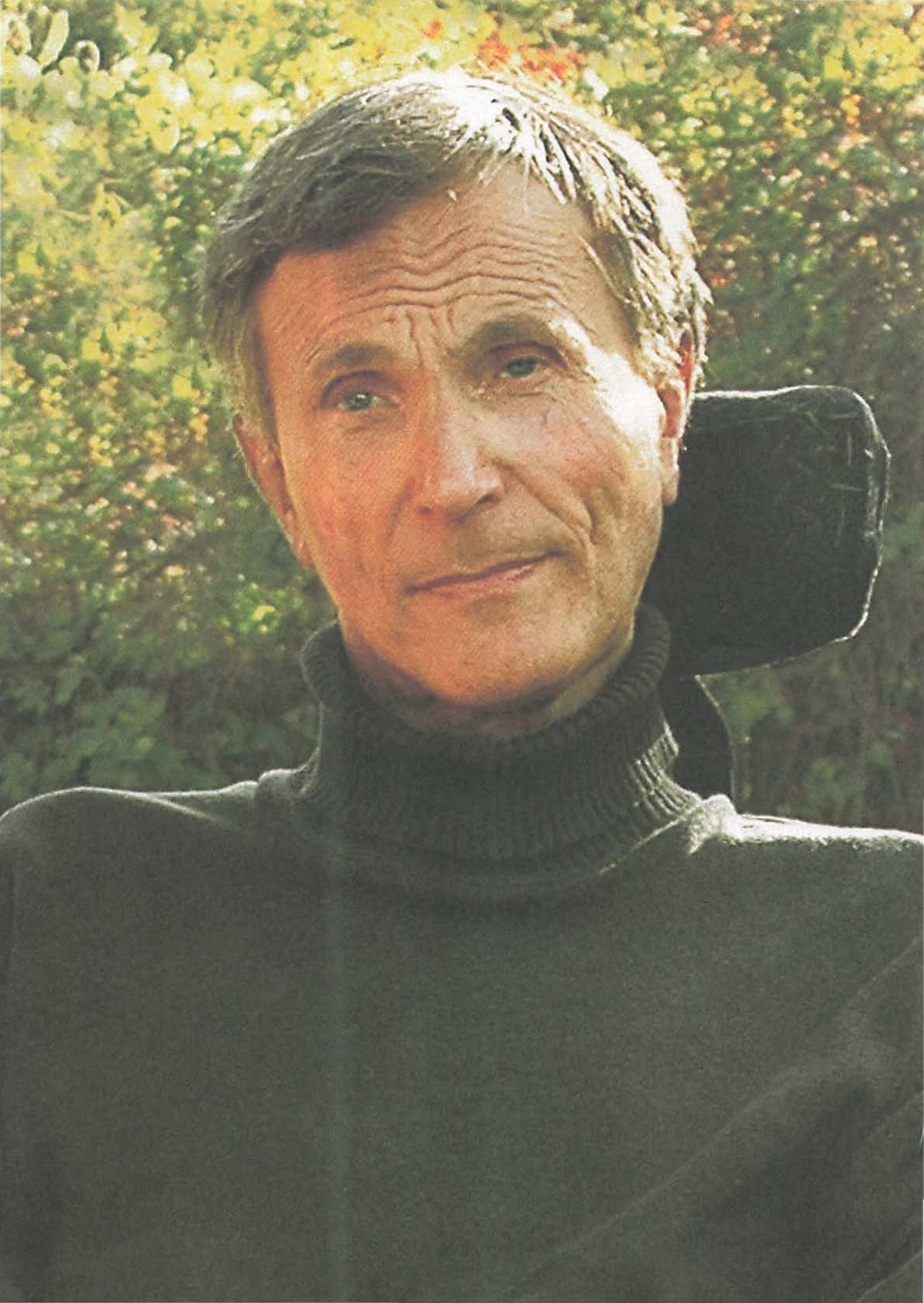

Med Adolf Ratzka kom medborgarrättsrörelsen till Sverige. Den kom för att stanna, men Adolf är fortfarande inte nöjd.

Grundaren som vill mer

För de allra flesta funktionshindrade är det i dag en självklarhet att ha personliga assistenter och ha rätt till ett självständigt liv.

Läget var ett helt annat 1973 när Adolf Ratzka, mannen som senare skulle grunda STIL och bana vägen för LASS-lagen, kom till Sverige.

– Det största motståndet mötte jag från handikapprörelsen, säger han.

Handikapprörelsen hade kämpat länge för att få service i något som kallades boendeservice. Det var lägenheter där den funktionshindrade fick hjälp av hemsamariter.

– I själva verket var de institutionaliserade, utan att veta om det själva, säger Adolf Ratzka.

Det fanns ingen valfrihet i vem som skulle komma. En kvinna kunde inte neka hjälp av en man ens för intima situationer.

Adolf Ratzka hade studerat i USA på ett stipendium som även omfattade pengar för att anställa personliga assistenter. Medborgarrättsrörelsen Independent Living hade utvecklats sedan slutet av 1960-talet. När Adolf Ratzka kom till Sverige drog han igång Stockholm Independent Living och började kämpa för samma rättigheter som man lyckats med i USA.

– På den tiden var det mest icke-funktionshindrade som satt i styrelserna för handikapporganisationerna, som inte heller bodde på boendeservice och aldrig riktigt förstått problemet.

Hemsamarit klingade illa i Adolf Ratzkas öron "det säger något om hur man ser på den som är funktionshindrad", därför myntade han ordet personlig assistent i stället.

Adolf Ratzkas tal om att ta makten över sitt eget liv och att ändra på maktstrukturerna i samhället så att funktionshindrade inte längre sågs som de "svagaste av svaga", utan som starka individer som kan ta ansvar, skrämde många.

– Makt var ett fult ord. Man argumenterade mot att be-

höva vara arbetsgivare för sin personal. En del menade att man skulle förpassas till 1800-talet och det blev en "pig"-diskussion, säger Adolf Ratzka.

1982 skrev Adolf Ratzka en artikel i Svensk handikapp-tidskrift där han beskrev hur situationen var för funktionshindrade i Kalifornien, där de hade personliga assistenter och kollektivtrafiken höll på att göras tillgänglig för alla.

Men det skulle ändå dröja till den 5 maj 1993 innan det blev en lag.

– Det var en rad lyckliga omständigheter som samspe-lade för att LASS skulle bli till. Bengt Westerbergs (dåva-rande socialministern reds anm.) personliga intresse, att jag hade haft personlig assistans i USA och kommit till Sverige och bildat STIL och att facket hade förstått att de-ras medlemmar trivdes bättre som personliga assistenter som brukaren själv var arbetsledare för än som systemet var innan.

Adolf Ratzka påpekar att Sverige är hopplöst efter när det gäller tillgänglighet för funktionshindrade och att det borde göras något åt den bristfälliga färdtjänsten.

– När jag kom till Sverige 1973 och berättade om rull-stolsanpassade kollektivbussar i Kalifornien trodde ingen på mig här. Idag tar mina amerikanska vänner mig för en lögnare när jag säger att jag inte kan ta bussen till stan.

– Svenskarna tror alltid att om man inte har tänkt på det i Sverige, har man inte gjort det någon annanstans heller.

Numer ägnar sig Adolf Ratzka åt Independent Living In-stitute och engagerar sig i frågor om IL i Europa.

Den svenska handikapprörelsen ger han inte mycket för, eftersom han inte sett att det finns någon som driver frå-gorna. Han tror att de senaste framgångarna i tillgänglig-hetsfrågan i Sverige snarare beror på EU-direktiven..

– Det är synd att den svenska IL-rörelsen stannade vid personlig assistans. Man borde kämpa för självbestäm-mande på alla områden.

Cecilie Frödén